

12

Social-, hälsovårds- och räddningsnämndens utlåtande till stadsstyrelsen om fullmäktigeledamoten Nora Grotenfelts hemställningskläm om uppföljning av jämlikheten inom elev- och studerandevården

Bordlades 01.10.2024

HEL 2023-015790 T 00 00 03

Förslag till utlåtande

Social-, hälsovårds- och räddningsnämnden ger följande utlåtande till stadsstyrelsen om fullmäktigeledamoten Nora Grotenfelts hemställningskläm som gäller möjligheten att regelbundet följa upp huruvida tjänsterna genomförs jämlikt i svenska skolor och att vid behov vidta korrigerande åtgärder:

”Social-, hälsovårds- och räddningsnämnden konstaterar att social-, hälsovårds- och räddningssektorn har metoder för att regelbundet följa upp service på lika villkor inom elev- och studerandevården vid finsk- och svenskspråkiga skolor. Det finns tillräckligt med personal för att producera tjänster av god kvalitet, uppfylla lagstadgade skyldigheter och tillgodose nationella rekommendationer. Ett jämlikt utfall av elev- och studerandevårdens hälsovårdar-, läkar-, kurators- och psykologtjänster följs upp med hjälp av rekommendationerna för dimensionering. Jämlikheten för munhälsovården inom elev- och studerandevården följs upp genom uppgifter om täckningsgrad enligt modersmål. Utifrån uppföljningsdata vidtas korrigerande åtgärder vid behov för att främja jämlikheten inom elev- och studerandevårdstjänsterna.

Elev- och studerandevården i Helsingfors samt de nationella rekommendationerna för dimensionering

Enligt 3 § i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) är elevhälsa i första hand en generell och förebyggande verksamhet som främjar och upprätthåller gott lärande, god psykisk och fysisk hälsa och social välfärd. Elev- och studerandevården utförs i samarbete med eleverna och deras vårdnadshavare, och vid behov tillsammans med andra samarbetsorgan. Generellt inriktad elev- och studerandevård är en gemensam uppgift för alla som arbetar i lärgemenskaper, och föreståndaren på daghemmet och rektorn/utbildningschefen på skolan eller läroanstalten ansvarar för den. Eleverna ska dessutom ha rätt till individuellt inriktad elevhälsa, som består av rådgivningsbyråttjänster inom förskoleundervisningen, skol- och studerandehälsovård som tillhandahålls av hälsovårdare och läkare, samt kurators- och psykologtjänster.

Uppgifterna och ansvarsområdena för en yrkesperson inom elev- och studerandevården definieras i lag, av de nationella rekommendationerna och Helsingfors stads regionala elev- och studerandevårdsplan (stadsfullmäktige 13.12.2023, 283 §). De här definitionerna är desamma oavsett undervisningsspråk.

Organisering av elev- och studerandevård i Helsingfors

Enligt 13 § i lagen om elev- och studerandevård ska Helsingfors stad för varje fullmäktigeperiod ha en regional elev- och studerandevårdsplan som styr ordnandet av de regionala elev- och studerandevårdstjänsterna i Helsingfors. Enligt planen är målsättningen för elev- och studerandevården att ge service av jämn kvalitet och på lika villkor, även ur ett språkligt perspektiv, oavsett vem som ordnar undervisningen och utbildningen. I planen konstateras att eleverna har rätt att få elevvårdstjänster samt en journal från elev- och studerandevården på det egna modersmålet, antingen på finska eller svenska.

Helsingfors stads social-, hälsovårds- och räddningssektor har det övergripande ansvaret för att ordna individuell elev- och studerandevård. Elev- och studerandevårdens tjänster ordnas i samarbete med fostrans- och utbildningssektorn. Social-, hälsovårds- och räddningssektorn erbjuder hälsovårdstjänster, läkar- och munhälsovårdstjänster för elevhälsan. Fostrans- och utbildningssektorn står för kurators- och psykologtjänsterna. Elevhälsan betjänar på finska och svenska. Elev- och studerandevård erbjuds på svenska vid svenskspråkiga läroanstalter (25 svenskspråkiga verksamhetsställen för förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt tre gymnasier) och av proffs inom munhälsa som talar svenska.

I enlighet med Helsingfors regionala elev- och studerandevårdsplan sker inriktningen av elev- och studerandevården enligt olika principer och behov, till exempel olika regioners socioekonomiska status, antalet elever som behöver särskilt stöd och andelen elever med ett främmande språk som modersmål.

Nationella rekommendationer för dimensionering

I Helsingfors styrs personaldimensioneringen inom elev- och studerandevårdstjänsterna av 9 a § i lagen om elev- och studerandevård och av rekommendationerna från Institutet för hälsa och välfärd (nedan THL). Dimensioneringen i Helsingfors är den samma oavsett undervisningsspråket. Personaldimensioneringen enligt de nationella rekommendationerna, alltså antalet elever i förhållande till en anställd presenteras i tabell 1.

Yrken	Förskoleun-	Den grundlägg-	Andra stadiet
-------	-------------	----------------	---------------

	dervisningen	gande utbildningen	
<i>Hälsovårdare</i>	320(barn i rådgivningsåldern)	460	570
<i>Läkare</i>	2270(barn i rådgivningsåldern)	2100	1800
<i>Kuratorer</i>	-	670	670
<i>Psykologer</i>	-	780	780

Det finns inga bestämmelser om personaldimensionering för munhälsovården inom elev- och studerandevården i lagen eller den regionala elev- och studerandevårdsplanen. I Statsrådets förordning (338/2011) föreskrivs om förebyggande mun- och tandvård för barn och unga. Enligt förordningen ska kommunen ordna en kontroll av munhälsan för elever i årskurs ett, i årskurs fem och i årskurs åtta samt för studerande minst en gång under studietiden.

Uppföljning av elev- och studerandevårdstjänster på lika villkor i nuläget och iakttagelser från uppföljningen

Likabehandlingen inom elev- och studerandevården följs upp regelbundet genom att antalet anställda hälsovårdare, läkare, kuratorer och psykologer per läroanstalt ska uppfylla de nationella rekommendationerna för dimensionering. I munhälsovården följer man upp likabehandlingen genom kontroll av täckningsgrad enligt modersmål för munhälsokontroll på det sätt som avses i förordningen.

Utfallet för rekommenderad dimensionering inom elev- och studerandevården samt täckningsgraden för munhälsokontroller i Helsingfors

Vårterminen 2024 har antalet hälsovårdare i elev- och studerandehälsovården varit enligt de rekommenderade dimensionerna. När man betraktar de finsk- och svenskspråkiga skolorna som en helhet förekommer ingen märkbar skillnad i dimensioneringen. I juni 2024 fanns det i de finskspråkiga skolorna (grundläggande utbildning och andra stadiet) 488 elever/ heltidsanställd hälsovårdare och i de svenskspråkiga 483 elever (grundläggande utbildning och andra stadiet) / heltidsanställd hälsovårdare.

När det gäller läkaryrket och resurser är bristen på kompetent arbetskraft det primära problemet för elev- och studerandevården i Helsingfors. Det har dimensionerats fler vakanser än vad man har kunnat anställa under flera år. Trots regelbunden rekrytering finns det inte alls tillräckligt med sökande till de lediga platserna, varken tidsbundna eller

fasta anställningar. Det är ett allmänt problem inom primärvården och det gäller i alla välfärdsområden. Det är allt svårare att få kompetent hälsovårdspersonal, inte minst läkare. Under höstterminen 2023 och vårterminen 2024 var det möjligt att i Helsingfors utföra omfattande läkargranskningar inom elev- och studerandehälsovården, oavsett undervisningsspråk, antingen som egen produktion eller som köpt tjänst. Varje elev och studerande som har besökt hälsovårdarens regelbundna kontroll har erbjudits en lagstadgad regelbunden läkarundersökning. Egenkontrollen visar att läkartjänsterna inte har fått respons eller anmärkningar om att man inte har kunnat få en tid för omfattande hälsoundersökning av läkare inom skol- eller studerandehälsovårdens tjänster under 2024.

Det råder brist på såväl finskspråkiga som svenskspråkiga skolpsykologer. Man har köpt in psykologtjänster och dessutom har man anlitat ett konsultationsteam av psykologer för att utföra psykologiska undersökningar. På grund av den stora bristen på psykologer har man ökat antalet kuratorer under det senaste året, och den relativa andelen kuratorer har överskridit de nationella rekommendationerna i både finsk- och svenskspråkiga skolor.

Munhälsovården skickar alla barn och unga i Helsingfors en påminnelse om att boka tid för munhälsokontroll fyra gånger i grundskolan och en gång på andra stadiet. Uppmaningen att boka tid skickas på barnets modersmål. Under 2023 var täckningsgraden för svenskspråkiga barn i åldern 0-17 år 1–8 procentenheter lägre jämfört med täckningsgraden för finskspråkiga i samma ålder.

Regelbunden uppföljning av jämlikhet i elevvårdstjänsterna som en del av egenkontrollen

I tillsynslagen (741/2023), som trädde i kraft den 1 januari 2024, förutsätts att Helsingfors och välfärdsområdena ska utföra egenkontroll och med hjälp av information från egenkontrollen rapportera mer systematiskt än tidigare. Det förutsätts i tillsynslagen att eventuella missförhållanden som uppdagats i egenkontrollen ska rättas till vid behov.

Elev- och studerandevårdens plan för egenkontroll och den egenkontroll och rapportering som görs utifrån dessa utvecklas inom sektorn så att de är i överensstämmelse med tillsynslagen. Uppföljning och rapportering inom egenkontrollen omfattar bland annat uppföljning av personaldimensioneringen. Det är möjligt att genom egenkontroll följa upp personaldimensioneringen i elev- och studerandevården samt täckningsgraden inom munhälsan och att observera dessa som en del av uppföljningen av den regionala elev- och studerandevårdsplanen.

Konsekvensbedömning

Elev- och studerandevården är i första hand förebyggande åtgärder som stödjer barn och ungas möjligheter till en fungerande vardag och ett gott liv. Personaltillgång är en avgörande faktor för att elev- och studerandevården i Helsingfors ska kunna främja och bibehålla elevernas studieframgång, psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd på det sätt som föreskrivs i lag.

Tillgången till personal inom elev- och studerandevården är problematisk på båda nationalspråken. Åtgärder för att öka tillgången på yrkespersoner som tillhandahåller individuellt inriktad elevvård har främjats och utvecklas vidare för att tillgodose behoven hos barn och ungdomar.

Enligt 25 kap. 1 § i förvaltningsstadgan ska Helsingfors stads förvaltning och tjänster ordnas så att invånarna kan få betjäning på sitt eget språk, finska eller svenska, inom stadens alla verksamhetsområden och så att invånarnas och servicetagarnas språkliga rättigheter tryggas även i övrigt. Helsingfors jobbar kontinuerligt för att de språkliga rättigheterna ska tillgodoses i stadens alla tjänster. Goda elev- och studerandevårdstjänster på lika villkor som erbjuds av en tillräcklig och kompetent personal garanterar att elevernas språkliga rättigheter tillgodoses även inom elevvårdstjänsterna.”

Föredragandens motiveringar

Stadskansliet har begärt ett utlåtande från social-, hälsovårds- och räddningsnämnden till stadsstyrelsen gällande den hemställningskläm som understöds av Nora Grotenfelt och 71 andra fullmäktigeledamöter angående möjligheten att regelbundet följa upp hur jämlikheten realiserar inom tjänsterna i de svenskspråkiga skolorna och vidta korrigerande åtgärder vid behov.

Hemställningsklämman har presenterats vid stadsfullmäktiges sammanträde den 13 december 2023, då stadsfullmäktige godkände Helsingfors regionala elev- och studerandevårdsplan (§ 283). Ett utlåtande har begärts senast den 22 oktober 2024.

Föredragande

sektorchef i social-, hälsovårds- och räddningssektorn
Juha Jolkkonen

Upplysningar

Sofie Klawér-Kallio, specialplanerare, telefon: 09 310 36375
sofie.klawer-kallio(a)hel.fi

Bilagor

1 Grotenfelt Nina, toivomusponsi, Kvsto 13.12.2023 asia 9

Sökande av ändring

22.10.2024

Asia/12

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet